Universitas Tarraconensis. Revista de Geografia, Història i Filosofia, núm. 10, 1992
Publicacions Universitat Rovira i Virgili · ISSN 2604-2096 · https://revistes.urv.cat/index.php/utghf

Universitas Tarraconensis , X (Tarragona, 1991).

Nou Registre de Cancilleria entorn de la Riba del S. XIV

Jordi RIUS i JOVE

Ai! cors avar escàs, rics de mercè,
larges e francs, de tota honor complida, lo mills del món, si no us
hai fait per què, las! com volets així finir sa vida?
(Balada, Andreu Febrer. 1375-1440)

Resulta difícil parlar d'una vida coneguda, finida, fixada en la mesura que puguin ser-ho les vides, i molt més quan aquesta vida ha estat la del teu professor i per què no dir-ho, també amic.

Avui, un any llarg després del seu trespàs, el sentiment d'aquells qui el coneguerem continua éssent d'impotència i incomprensió davant successos com aquest. El seu buit restarà per sempre, sortosament però, les seves 42 publicacions, si no anem errats, són quelcom que palesa sobradament la seva capacitat de treball i d'investigador, prou manifesta, assegurant-nos el seu magisteri i la seva metodologia de treball per sempre.

El seu ànim no el permetia de posar-se davant de la màquina d'escriure per plaer estétic, sempre ho feia per oferir una nova informació, per tant, els seus escrits són aprofitables en un cent per cent, sigui per l'aportació inèdita, com pel concepte aclaridor.

Tota la seva obra és escrita desprès de moltes hores d'arxiu, cercant, comprovant i comparant els diferents texts baix-medievals i llegint-los en la mesura del possible amb els ulls i el sentiment d'aquell temps, aportant en l'estudi l'aplicació de las idees i dels coneixements adquirits i acumulats al llarg dels anys d'investigació.

Obviament són molts els records i anècdotes que vénen al pensament després de 6 anys d'amistat, pero podríem cloure dient que el Dr. Francesc Cortiella i Odena (e.p.r.) fou un treballador tenaç, defensor de les tesis que

Universitas Tarraconensis. Revista de Geografia, Història i Filosofia, núm. 10, 1992
Publicacions Universitat Rovira i Virgili · ISSN 2604-2096 · https://revistes.urv.cat/index.php/utghf

considerava fonamentades, amic dels amics i un gran conversador.

L'aportació que fem amb aquest article havia de ser obra del malaurat professor, es tracta d'una tasca tot just iniciada per ell a les planes de la revista *El Brugent* on havia de publicar l'estudi de nou registres de cancilleria que donen notícies de la Riba, únicament arribà a publicar l'anàlisi de dos d'aquests nou registres, sense presentar-ne la transcripció, per aquest motiu aprofitem l'avinentesa per publicar la transcripcció conjunta i completa d'aquests registres. Hem de lamentar però, que la premura de temps en l'elaboració d'aquest article no ens permet de fer-ne l'estudi històric corresponent.

La transcripció d'aquests registres s'ha fet seguint les normes paleogràfiques habituals, destaquem però:

1.- Regularització de l'ús de u/v , i/j.

2.- Entre claudàtors i en aràbigs hem transcrit l'any de referència del registre si no existeix en l'original.

3.- S'ha respectat sempre l'original en els noms de lloc i persona.

Abreviatures:

A.C.A. Arxiu de la Corona d'Aragó.

1.

20 març 1305, València. Jaume II
A.C.A. Registre de Cancilleria nº 203. (fol. 130, vers)

Nos Jacobus etc., Attendentes vos dilectum nostrum Bernardus de Fonollario gerentem vices procuratoris in Cathalonia pro ínclito infante Jacobus carissime quod primogenito et procuratore nostro emisse ab Arnaldo de Belliana castlaniam castri de la Riba, siti Montaneis de Predis in qua sunt due molendina, alterum blanderium et alterum draperium pro quibus fuint centum solidos censuales et extimantur ad duos mille trescentos solidos Barchinone. Et quid quod est de castlania valet ut dicitur annuatim ducentos solidos Barchinone qui tenentur pro nobis una cum quodam hospicio quod ibi est que vos emistis precio duorum mille solidos Barchinone., Id circo ad instanciam et supplicacionem vestri dicti Bernardi de Fonollario vendicionem vobis et vestris factam de predicta castlania et aliis supredictis non obstante qui gerentis vices procuratoris in Cathalonia auctoritats presentium, laudamus ac etiam confirmamus, ut in instrumento ipsius vendicionis lacius continere iure nostro et dominio in omnibus semper salvis, reminttentes vobis si quam penam proptera incurristis. Mandantes per presentem cartam nostram baiulo Montanearum de Pradis nec non vicariis, baiulis et universis aliis officialibus nostris presentibus et futuris quod hanc laudacionem et

confirmacionem nostram firman habeant et observant faciant observari et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua retione.
Datum Valencie .XIII. kalendas aprilis anno predicto [1305].

Guillelmus Augusti mandato Petri de Montis, qui ex parte regis mandato vitalis de Villanova.

2.
12 abril 1306. Jaume II
A.C.A. Registre de Cancilleria nº 203. (fols. 141, recte i vers).

(Hominum loci de la Riba)
Nos Jacobus etc., Attendentes per vos homines nostri loci de la Riba, situati in Montaneis de Pratis, ratione questiarum demandarum et exaccionium regalium quas féri contingerint tot nostris hominibus dicatarum montanearum tam in pigneratoribus vobis factis quam alïs sicut vertistis dampna et gravamina temporibus etceteram voluntescue vestris indempnatatibus providere id circo ad humilium suplicacione pro parte vestra vobis factam volumus et concedimus vobis de grati speciali quod vobis solucionibus et per ac existentibus solvere partem vos contingentem cum questiis, demandis et contribucionibus quibuslibet regalibus hominum dictarum montanearum cum quibus vos contribuere debetis non pignoremini, capiamini vel impedimini aut vos vel bona vestra pignorentur, capiantur vel impediantur pro predictis vel aliquo predictorum. Mandantes per presentes baiulo nostro dictarum montanearum vero non quibuslibet portariis collectoribus seu receptoribus predictorum vel aliquorum eorundem quod hanc nostram gratiam et concassionam observent et faciant inviolabiter observari. Et non contravaniant nec aliquam contravenire permittant aliqua ratione.
Datum Valencia.II.idus aprilis anno Domini.MCCC.sexto.

Guillelmus Agusti mandato regis facte per Petri de Monlleci.

3.
11 abril 1306. Jaume II
A.C.A. Registre de Cancilleria nº 203. (fols. 141, vers).

(Bernardi de Fonollario)
In Valencia, tercio idus aprilis anno Domini.MCCC.sexto, fuit ad mandatum regium per Petrus de Monlleó, vicecancellarium factum apponitum signum regium et sigilum eiusdem appensum per Bernardus de Aversone, scriptorem

Universitas Tarraconensis. Revista de Geografia, Història i Filosofia, núm. 10, 1992
Publicacions Universitat Rovira i Virgili · ISSN 2604-2096 · https://revistes.urv.cat/index.php/utghf

domini regis, in instrumento quodam público clauuso per Petrus Pomete, notarius publicum Montisalbi, octo kalendas marcii anno Domini.MCCC.quinto, vendicionis perpetui, facte per Arnaldus de Belliana, militem, et uxorem eius Johannam, Bernardo de Fonollario factis inter alia precio mille.DC. solidos Barchinone, de castro quod habent in villa seu loco de Ripa, diocesis Terrachone et de castlania et iure quam habent in villa et termino dicti loci de Ripa pro domino rege, ítem pro precio .CCCC. solidos monede predicte de furno dicti loci de Ripa quod est de pagesia et tenetur ad censum .XVIII. solidos, .LIIII., diners pro dominio rege, in quibus instrumento et signo regio fuit salvatum domini regnis in predictis elia autem que vendebantur in dicto instrumento alodia erant.

4.

2 maig 1309. Barcelona. Jaume II

A.C.A. Registre de Cancilleria nº 206. (fol. 44, vers)

Traducció publicada per Dr. Francesc Cortiella i Odena a *El Brugent* , nº 46 pag. 11, la Riba 1986.

(Ribes)

In Barchinona decimo kalendas junii anno Domini.MCCC.nono, fuit appositum signum et sigillum domini regis appendicium, instrumento vendicionis facte per Galcerandum de Miraliis et Raimundum de Figuerola, milites manumissores testamenti Saurine, uxoris Petri de Clariana, quondam, Galcerando de Vilanova, milite de castlania, et iuribus quam et quod dicta Saurina habebat et possidebat in castri seu villa de Ripa et eius termino qui locus est in Montaneis de Pretis, quam vendicionem domine Rex laudavit et firmavit retione dominii, salvo iure et dominio suis omnibus et per omnia fuit, que facta dicta vendicio precio milleum quadrigentorum solidos Barchinone, quod instrumentum actum fuit sexto nonas madii anno Domini.MCCC.nono, fuit que dictum signum appositum in eodem manum Petri Luppeti, scriptoris domini regis, et dicto Bernardi de Aversone cui dominus rex mandevit instance magistro hospitalis.

Universitas Tarraconensis. Revista de Geografia, Història i Filosofia, núm. 10, 1992
Publicacions Universitat Rovira i Virgili · ISSN 2604-2096 · https://revistes.urv.cat/index.php/utghf

5.
23 abril 1311. Valencia. Jaume II
A.C.A. Registre de Cancilleria nº 207. (fols. 227, recte i vers)

Traducció publicada per Dr. Francesc Cortiella i Odena a *El Brugent* nº 39 pag. 10. la Riba 1986.

(Galcerandi de Vilanova)
Nos Jacobus etc., Intellecto quod nobilis Elisendis de Cervillone fecit vendicionem vobis Galcerando de Villa Nova pro certo precio de media castlania, quam habet in loco de la Riba, et de quodam çurno suo que pro nobis tenentur in feudum. Ideo ad humilem supplicacionem pro parte vestri dicti Galcerandi nobis feciam, concedimus et demus vobis faticam predicte medie castlania et furni predicti nobis pertinentam, ita quod vos tanquem habens a nobis faticam huiusmodi obtineatis et obtinere possitis ex eam vendicionis ut permititur vobis facte, çalvo tum laudimio et alio iure nobis pertinenti in feudo predicto. Mandantes baiulo nostro Cathalonie Generali alisque officialibus nostris quod hanc nostram concessionem et donacionem firmam habeant et observent et faciant inviolabiliter observard, ut superius est expressum.
Datum Valencia nono kalendas madii anno Domini.MCCC.undecimo.
Guillelmus Augusti mandato regio facto per Bernardi de Sarriano.

6.
27 febrer 1322. Montblanc. Jaume II
A.C.A. Registre de Canncilleria nº 221. (fols. 232, recte i vers)

(Joannis Garcie)
Nos Jacobus etc., tenore presentis carte nostre concedimus tibi Johanni Garsie de oficio alguaciratus nostri quod in cequia loci de ca Riba, montanearum de Pratis, prope molendinus Laurenci, filii Raymundis de Castelló in cuocumque loco malueris sine iuris tanem nostri et alterius preiudicio posis construere seu construi facere unum molendinum dreperium quod molat et molere posit temporibus quibus molendina bladeria acua ipsam non eguerint predictum autem molendinum, concedimus tibi et tuis perpetuo sub hac forma quod cum ipsius constreui feceris tu et tuis habeatis teneatis et posideatis et ipsum molendinum perpetuo pro nobis et nostris sub censu quinque solidorum Barchinone anno quolibet nobis et nostris in festo Nativitatis Dominice prestandorum, et emolumentum quod inde perveniet vestris utilitatibus applicatis liceat in super tibi molendinum ipsium vendere, dare, stabilire et aliud comodolibet alienare indeque tuas tuorumque voluntates libere facere exceptis militibus, religiosis et eccleciasticis

Universitas Tarraconensis. Revista de Geografia, Història i Filosofia, núm. 10, 1992
Publicacions Universitat Rovira i Virgili · ISSN 2604-2096 · https://revistes.urv.cat/index.php/utghf

personis, salvis tamen semper in ibi nobis et nostris laudamio et fatica ac dominio et alio alodiario iure nostro, predictam autem concesionem et stabilimentum facimus tibi et tuis perpetuo sine melius et intelligi potest ad tuum tuorumque salvamentum et bonum intellectum. Mandantes baiulo Cathalonie Generali ac baiulo Montanearum de Pratis ceterisque officialibus nostris presentibus et futuris quod hanc concesionem stabilimentum nostrum firma habeant et observant et faciant inviolabiliter observari et non contraveriant nec aliquem contravenire permitent aliqua ratione, in quius rei, testimonium presentem, tibi feri et sigillo nostro appendicio iusimus comuniri. Datum in Monte Albo, III kalendas madii anno Domini.MCCCXX.secundo.
Signum. Jacobus Dei gratia, Regis Aragonum, Valencia, Sardinie et Corsie ac Comitis Barchinona.
Testes sunt:
Franciscus de Basti, notarii regi.
Infante petrus, dicti domini regis filius.
Infante Raymundus Berengarii, eiusdem domini regis nostris.
Eximius Terrachone archiepiscopus.
Guillelmus de Angularia, Guillelmus de Queraltó, et fuit clausum per Francisco de Bastida, scriptorem domini regis.

7.
6 maig 1322. Lleida. Jaume II
A.C.A. Registre de Cancilleria nº 221. (fol. 232, vers)

(Eiusdem)
Jacme etc., fideli nostro baiulo loci de ça Riba vel eius locumtenenti. Salutem etc., cum nos concesserimus Johanni Garsie de officio alguaciratus nostri quod in cequia loci predicti de ça Riba, Montanearum de Pratis, propre molendinum Laurencii, filii Raymundi de Castelló in quocunque loco maluerit sine iure tamen nostri et alterius preiudicio possit construere seu construi facere unum molendinum dreperium quod molat et molere posat temporibus quibus molendina bladeria aqua ipsa non eguerint quod quidem molendinum teneat pro nobis et nostris sub censu quinque solidos Barchinonensis anno qualibet nobis et nostris in festo Nativitatis Dominice prestanderum. Et propter vobis dicimus et mandamus quod iamdictum Johannen in posesionem dicti construendi molendini indicatis ipsum sub forma concesionis nostre construi permitatis.
Datum Ilerde, predie nones medii, anno Domini.MCCCXX. secundo.
Franciscus de Bastii mandatus regii.

Universitas Tarraconensis. Revista de Geografia, Història i Filosofia, núm. 10, 1992
Publicacions Universitat Rovira i Virgili · ISSN 2604-2096 · https://revistes.urv.cat/index.php/utghf

8.

2 desembre 1309. Almeria. Jaume II
A.C.A. Registre de Cancilleria nº 345. (fol. 162. recte)

In obsidione civitatis Almarie .III. nones december anno Domini.MCCC.nono, fuit appositum signum et sigillum regium instrumento venditionis facte per Bernardum de Fonollario nobili Eligssendi de Cervilione, uxori, quondam nobilis Alamanni de Avilione precio Mille et sexcentarum solidorum Barchinone quitiorum a iure quolibet domini regis de castro quod habet in villa seu loco de Rippa, diocesis Terrachone, et de castlania et iure castlania quam et quod habebat et tenebat in villa et termino aiusdem loci de Rippa quod domino rega item de quibusdam molendinis balderiis et draperiis que habebat pro francho alodio in villa seu termino dicti loci de Rippa precio, duarum mille et trescentorum solidos dicte monete; item de quodam çurno dicti loci de Rippa, quod est de pagesia et tenorum ad censum XVIII solidos Barchinone, pro domino rege, precio videlicet.CCCC.solidorum Barchinone quitiorum a iure quolibat domini regis, Salvo in omnibus iure dicte domini regis ut in dicto instrumento quod factum fuit,.XVI.kalendas iulii, anno Domini MCCCVII, plenius continere quodque clausum fuit per Dominicum de Biscarra, auctoritate regia, notari publicum per totam terram et dominationem domini regis.
Signum Petri Luppeti, notarii regis, facto per Bernardum de Aversone cui dominus rex mandavit.

9.

14 agost 1336. Valencia. Pere III " el Cerimonios ".
A.C.A. Registre de Cancilleria nº 859. (fols. 208, recte i vers)

(Homini de palacii de Angularia)
Nos Petrus etc., Intellecto quod homines de Palacio de Angularie, ordinis, milicie sancti Jacobi, ad proces venerabilis et religiosi dilecti consiliarii nostre Vitalis de Villanova, comendatoris Montisalbani pro evidenti utilitate ipsius ordinis videlicet pro missionibus factis et que feri habent per fratem Petrum Ferdinandi comendatorum de Fanollosa in cartis per ipsum ductis et que nunc ducuntur de mandato venerabilis et religiosi magistri dicti ordinis sancti Jacobi pro recuperanda medietats loci de Alcolaya, dicto ordini, ut de pertinenti quam nobilis Raimundus de Angularia detinet ut di violenter et pro recuperandis molendinis de Cervià et de la Riba et Turri de Vallsegur et aliis operibus ipsis molendinis necessariis volunt et intandunt imponere et onerare seu carricare seu bonia eorum sexcentos solidos jacensis quolibet anno censuales sub tali condicione quod dictus comendator Montisalbani ut dicti homines a predictis serventur idempnes obliget et assignet eis et pignori tradat redditus et alia iura locorum de

Universitas Tarraconensis. Revista de Geografia, Història i Filosofia, núm. 10, 1992
Publicacions Universitat Rovira i Virgili · ISSN 2604-2096 · https://revistes.urv.cat/index.php/utghf

Palacio Angularis et de Cidamon et Alcolegie et dictorum molendinorum usque ad concurrentem quantitatem dictorum sexcentorum solidos jacensis quolibet anno qui conserventur ad opus redimendi censuale predictum tamdiu quousque dicte homines fuerint quitii et exempti a procuracions et solucione dictorum sexcentorum solidos censualium, et nos ipsam obligacionem et assignacionem teneri et observari facers dictis hominibus promitamus toto tempore vite dicti comendatoris et etiam postea quousque dictum censuale fuerit redemptum ab quod prefatus comendatore nobis humiliter supplicavit ut dictam promissionem iam dictis hominibus facers dignaremur. Ea propter ipsi suppliccacioni inclinati tenore presentis ex certa sciencia convenimus et promittimus bona fide prefatis hominibus dicti loci de palacio Angularie quod predictam obligacionem et assignacionem tum per dictum comendatorem eis facta fuerit et eo modo quo facta excierit faciemus ipsis teneri et servari toto tempore vite ipsius comendatoris et etiam postea proviendum faciendum fuerit quousque dicti sexcenti solidos censuales fuerint redempti et dicti homines fuerint inde quitii et inmunes, in cuius rei testimonium presentem inde feri iussimus nostro sigillo munitam.

Datum Valencia .XIX.kalendas september anno Domini.MCCCXXX.sexto.
Guillelmus de Villa mandavit registratur fieri pro vicecancellarius ex pro facta in consilio.